

Práca s neplnoletým páchatelom násilia

Zlo potrebuje k svojmu víťazstvu jedinú vec: aby dobrí ľudia nerobili nič. (Edmund Burke)

Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch uskutočňuje množstvo preventívnych opatrení na zamedzenie šírenia násilia, páchaného na deťoch, tzv. scitlivovanie laickej i odbornej verejnosti voči násiliu. V súčasnosti prebieha kampaň [„Ochrana detí pred násilím v digitálnom priestore“](#), ktorá vyplynula z [Národnej koncepcie na ochranu detí v digitálnom priestore](#) a je zameraná na riziká moderných technológií a varuje pred ich zneužívaním.

NKS v rámci [Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím](#) - strategického cieľa č.3: Predchádzanie inštitucionálnemu a systémovému porušovaniu práv dieťaťa vypracovalo vzdelávacie programy, ktoré sú súčasťou pilotného projektu: [„Práca s neplnoletým páchatelom násilia“](#), určeného pre zamestnancov organizácií, prichádzajúcich do kontaktu nielen s obeťami, ale i s páchatelmi násilia, vrátane mladistvých páchatelov alebo detí, ktoré síce ešte nedosiahli vek trestnej zodpovednosti, ale dopúšťajú sa násilia, ktoré si vyžaduje odborné intervencie.

Doposiaľ sa tejto téme venovala minimálna pozornosť, a to nielen v našich podmienkach, ale aj v zahraničí. Známe sú terapeutické postupy, vzdelávanie a cielená práca s neplnoletými páchatelmi násilia iba v Nemecku a Belgicku, a v niektorých anglicky hovoriacich krajinách.

Pilotného vzdelávania sa v roku 2019 v celkovom rozsahu 112 hodín prezenčnej formy a 28 hodín dištančnej formy sa zúčastnilo 25 odborníkov. Po úspechu pilotného vzdelávacieho projektu, vzdelávanie pokračuje s novou skupinou účastníkov aj v roku 2020. Vzdelávacie sústredenia sme zahájili v júni 2020 prezenčnou formou, avšak vzhľadom na epidemiologickú situáciu sme od septembra prešli na dištančnú formu, semináre teda prebiehajú v online prostredí v podobe webinárov. Zúčastňujú sa na ňom zástupcovia centier pre deti a rodiny, oddelení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, reedukačných centier, centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a krízových stredísk.

Vzdelávanie sa obsahovo zameriava aj na obzvlášť latentnú formu násilia na deťoch, ktorou je sexuálne zneužívanie (ďalej len CSA, z angl. child sexual abuse). Približuje motivačné schémy a charakteristiky páchatelov a páchateliek CSA, ako aj stratégie groomingu (manipulácie), ktoré používajú, aby si získali dôveru obetí i sociálneho okolia a zamedzili odhaleniu CSA. Účastníci vzdelávania získajú dôkladnú orientáciu v možnostiach identifikácie CSA a metódach intervencie.

V obsahu vzdelávania výnimočne prepája záujem a starostlivosť o obe zainteresované strany. Okrem pomoci obetiam je totiž potrebné efektívnymi metódami pomáhať aj páchatelom k tomu, aby nerecidivovali, aby zaujali postoje, ktoré budú odzrkadľovať akceptáciu zodpovednosti za spôsobené škody a zmysluplným spôsobom prispievať k náprave týchto škôd. Týmto je akcentovaný príklon k filozofii restoratívnej spravodlivosti, ktorá je v súčasnosti aktuálnym trendom v prístupe k riešeniu problémov navodených zločinom. V línii s týmto prístupom sú intervencie koncipované tak, aby boli efektívne a zároveň vysoko humánne, čo možno dosiahnuť adekvátnou kombináciou prvkov kontroly a podpory v prístupe k páchatelom.

Realizované vzdelávanie prezentuje nielen teoretickú analýzu problematiky, ale predovšetkým prináša vedecky podložené a praktické impulzy pre rozvoj sociálnej a terapeutickej práce s páchatelmi a obeťami sexuálneho zneužívania v podmienkach Slovenska.

Do budúcnosti je potrebné sa vyrovnávať s viacerými výzvami. Za najaktuálnejšie považujeme nedostatok kvalifikovaného personálu, akreditáciu programov naplňajúcich požadované štandardy a integráciu starostlivosti o nepľnoletých páchatel'ov do systému opatrení zameraných na elimináciu násilia. V tejto súvislosti je potrebné si uvedomiť, že mnohí nepľnoletí páchatelia majú v anamnéze rôzne traumy, neraz aj sami boli obeťami násilia, a preto si vyžadujú špecializovanú starostlivosť a terapeutický prístup. Je potrebné mať na zreteli, že aj keď ide o páchatel'ov rôzneho druhu násilia, ide o nepľnoleté deti, ktorých výchova bola častokrát zanedbávaná, ich životné podmienky i samotné detstvo bolo poznačené negatívnymi zážitkami.